

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Polt. rač. št. 11.153. Telefon 45-86

Ureditev našega gmotnega položaja

Dnevno časopisje je poročalo o zvišanju plač državnih uslužbencev, a takoj nato priobčilo tudi demanti te novice. Nočemo razpravljati o resničnosti ali tendencioznosti takih vesti in tudi ne o njihovem, za nas kvarnem vplivu na cene vsakdanjih potrebščinam, pač pa moramo naglasiti nujnost zvišanja dohodkov vsem državnim uslužbencem in še prav posebno podčrtati neobhodno potrebo splošne ureditve našega gmotnega položaja.

Dvoje važnih vprašanj stopa tu v ospredje: zvišanje plač in redno napredovanje. Obe vprašanji sta za učiteljstvo zelo velike važnosti in naravnost življenjskega pomena. Od njihju pravilne rešitve je odvisna popolna ureditev našega gmotnega položaja in s tem zagotovitev stanu primerne življenja. Današnje gmotno stanje učiteljstva je že itak do skrajnosti slabo, a se še od dne do dne slabša.

Uradniški zakon iz l. 1931. je zagotovil vsem državnim uslužbencem vsaj približno primerne dohodke. Po dolgih letih samozatajevanja, bede in odrekanja raznim kulturnim dobrinam, smo se takrat znašli v položaju, ki je v nas vseh vzbujal vero v možnost popolnega optimističnega gledanja v bodočnost. Prepričani smo bili, da je naš gmotni položaj povsem urejen, in da nam to, kar nam zakon daje, nihče vzeti ne more. Mnogi so celo verovali, da v bodoče ne bo več potrebna nobena borba za zvišanje prejemkov. Precej ustaljene in urejene razmere v našem narodnem gospodarstvu so vzbujale v teh optimistih upanje in tudi prepričanje, da v našem narodnem gospodarstvu ne more priti do takih bistvenih sprememb, ki bi mogle odločilno vplivati na finančno stanje države, katerega posledica naj bi bila kakršna koli izprememba določil o naših urejenih prejemkih. Toda motili so se! Kaj kmalu smo prav vsi spoznali zmotnost takih pogledov, ker smo na lastni koži občutili resničnost izreka: Bolje je ne imeti nego izgubiti. Najprej so poročene učiteljice izgubile pravico do popolnih draginskih doklad. Nato je samo malenkostna pocenitev raznih življenjskih potrebščin ustvarila povod in tudi osnovo za znižanje naših prejemkov, ki pa je bilo zakonjeno in tudi izvedeno v trenutku, ko so cene ne samo dosegle, marveč celo presegle višino, ki so jo imele ob zvišanju naših prejemkov leta 1931.

Razni finančni zakoni so od leta do leta skoraj redno spreminjali naše plače, toda na žalost na slabše — a mi smo hrepneli po izboljšanju, naglašali potrebo po zvišanju in končno smo tudi dosegli majhen, skoro neznamen uspeh z delno povrnitvijo znižanih draginskih doklad. Družinam državnih namješčenecv, ki so bile z ukinitvijo, odnosno delnim znižanjem rodbinskih doklad zelo prizadete, to zboljšanje ni prineslo tega, kar so potrebovale in tudi danes so prav družine državnih uslužbencev tiste, ki najbolj občutijo neurejenost našega gmotnega položaja.

V nasprotju z znižanimi in absolutno prenizkimi dohodki prav vseh državnih uslužbencev pa so cene vsem življenjskim potrebščinam stalno naraščale. Že lansko leto smo na tem mestu ugotovili nad 30 % dvig cen najnujnejšim življenjskim potrebščinam od časa, ko so bili naši prejemki znižani. Tudi smo že zdavnaj ugotovili, da so zaradi tega ostali naši prejemki globoko pod eksistenčnim minimumom. Toda od začetka letošnjega šolskega leta, od 1. septembra, gremo z naglimi koraki obupu nasproti. Svetovna kriza — nova vojna vihra in vsemogoči drugi vplivi so povzročili naglo dviganje dnevnih cen na našem življskem trgu in prav tako tudi cen ostalemu blagu. Znašli smo se v kočljivem in zelo nevarnem položaju. Morda je prav zaradi tega morala iziti uredba o kontroli cen in pobijanju druginje. Toda cene kljub temu stalno naraščajo, ne skokoma, pač pa polagoma, da izgleda vse to kot nekako previdno tipanje in preizkušanje vzdržnosti konsumenta. S kakšnimi občutki naj zremo v bodočnost, ko se prav dobro vedamo, da so naši prejemki tako zelo zaostali, da niti zdaleka ne dosežajo ravni pravičnega življenjskega standarda, da so nezadostni in da ne vzdržijo tega stalnega naraščanja cen. Polasča se nas bojazen, ko zremo v najbližjo bodočnost, ki nas lahko postavi v skrajno bedo. Realno gledanje na celoten razvoj in potek svetovnih dogodkov, ki zelo močno vplivajo na naše narodno gospodarstvo, nam namreč ne dopušča niti najmanjšega optimizma in zato naglašamo ponovno, da je res že skrajni čas za ureditev našega gmotnega položaja.

Upamo, da bodo odločujoči činitelji še pravočasno upoštevali vsa ta dejstva in ne bodo dopustili, da bi bilo učiteljstvo in tudi ostalo državno uslužbenstvo prisiljeno javljati javnosti svojo bedo s članki, ki bi nosili naslove: »Država, raztrgani smo in stradamo!« kot je to bilo ob koncu svetovne vojne l. 1918.

Drugo, tudi v okviru popolne ureditve našega gmotnega položaja spadajoče vprašanje

Demokracija

Na zadnji letni skupščini v Banja Luki je tov. predsednik Dimnik naglašal potrebo demokratizacije vse šolske uprave, a to ne samo po zunanji obliki demokracije, ki se potem samovoljno tolmačijo in izvajajo, nego uvedbo demokracije po njeni vsebini in njenem bistvu.

Ne bo odveč, ako to čarobno besedo »demokracija«, ki je bila in bo ostala izpoved vsega človeštva, osvetlimo in opredelimo. Saj jo slišimo dan na dan iz ust trpečih in zapostavljenih milijonov. Odmeva iz ust vodilnih govornikov, se poudarja v velečasopisih, je gibalo uporov in danes stoji cele armade, ki nosijo na svojih praporih geslo »Za demokracijo«.

Suhoparno povedano je demokracija »vladanje ljudstva«. To je ona vladavina, kjer ljudstvo aktivno in pasivno enakopravno sodeluje pri vseh poslih javne uprave. Demokracija pa nima samo pomena v ozkem političnem smislu, ona predstavlja svobodno voljo človeka v zasebnem življenju, v javnem življenju in v vseh družabnih stikih. Ona vsebuje politično, narodnostno, versko, socialno, šolsko itd. izživeljanje ljudstva na enakopravni podlagi.

Tako se more učitelj demokracijo izživljati v svojem zasebnem, v javnem in šolskem delu. Pri tem svojem hotenju po demokraciji izživljanju iz njega in v razmerju do njega, pa zadeva na silo, ki to preprečujejo.

Zato je tov. predsednik Dimnik ponovno naglašal potrebo uvedbe demokracije po njeni vsebini in njenem bistvu.

Ve in prav danes, ob preurejanju banovin — ne samo njenih meja, temveč tudi duha zakonov, ki bodo dani novim banovinom, je umesten in nad vse važen klic predsednika Dimnika, po uvedbi resnične demokracije zakonodaje, kot osnove vseh šolsko-prosvetnih in stanovsko-državljskih svoboščin.

Ta demokracizacija mora priti do izraza v vseh panogah šolstva, ker le s tem bodo dani pogoji za pravilno in neovirano šolsko prosvetno delo. Te pogoje bo pa ustvarilo edino resnično hotenje zakonodavca, da pridejo do izraza ljudska volja in vsi činitelji, ki so odgovorni ali zainteresirani na šolstvu.

Tako nam demokracizacija šolstva narekuje odcep prosvetne oblasti od politične, da bodo pri šolskem delu upoštevane prosvetna načela in koristi, a ne strankarsko-politični cilji. Daleč proč od dnevnih strankarsko-političnih trenj se bo mogla šolska-prosvetna oblast izpopolnjevati v smeri izboljšanja vzgoje in pouka ter npravnostnih, državljskih in narodnostnih načel.

Zahteva, da pridejo do izraza vsi odgovorni činitelji vodi k izgradnji učiteljske zbornice, ki bo branila koristi šole in učiteljstva, ki so bile mnogokrat nevarno ogrožene.

Demokracizacija šolstva bi nujno odstranila največje kršitve osebnega službenega značaja, ki predstavljajo nevarno manevriranje z zakonitimi določili učiteljskih pravic in državljskih svoboščin.

Samo ob sebi je umevno, da demokracizacija šolstva narekuje vse ono, kar more izboljšati stanje šolstva in učiteljstva. Tu pričakujemo stalnost na službenem mestu, avtomatična napredovanja, konkurenčne razpise premetstev, standardne plače, družinske doklade za žene in vse ono, kar more izboljšati osebno stanje proslincev, ki je pogoj uspešnega dela v šoli.

Demokracija zahteva tudi primernejšo sestavo prosvetnih odborov, da morejo odločati o šolstvu vsi oni, ki so poklicani, da vodijo in urejajo prosvetno smer in delo.

V demokraciji vidimo tudi popolnoma drugo vrednotenje učiteljstva, ki se danes motri prvenstveno s političnega gledišča. Ono more postaviti učitelja v sredino njegovega dela in ga varovati škodljivih političnih vplivov.

Sem moremo staviti tudi učiteljsko stanovsko delo, ki služi smotni izpopolnitvi šole in izgradnji učiteljeve neodvisnosti od trenutnih političnih vplivov, ki streme po uklopnitvi šole in učitelja v politične namene.

Demokracija vladavina končno vodi k pomirjenju in sodelovanju vseh narodovih slojev, ona ruši med njimi pregrade in jih druži v eno socialno čutečo družino. Demo-

tvorijo redna napredovanja. Še mnogo je učiteljev in učiteljic, ki po ukinitvi avtomatičnega napredovanja čakajo po 2, 3, 4 in tudi več let po pridobljeni pravici na napredovanje v višjo položajno skupino. Najtežje so seveda prizadeti pripravniki, ki bi morali biti po treh letih prevedeni v IX. skupino, a je med njimi že precej takih, ki imajo po 6 in tudi 7 službenih let, a so še vedno pripravniki. Težki položaj učiteljstva, predvsem začetnikov, ne dovoljuje več odlašanja. Z energičnimi ukrepi je treba rešiti predvsem najbolj pereče vprašanje rednih napredovanj. Krediti za to bi se najbrž že našli.

Vprašanje splošne, pravilne in pravične ureditve našega gmotnega položaja je tako zelo pereče, da upravičeno pričakujemo njegovo takojšnjo rešitev.

kratična vzgojna smer v politiki bi nujno rodila enako vzgojno smernico in vsem javnem in zasebnem življenju ter s tem pospešila kulturne preobrazbe dežele.

Demokracizacija šolske uprave ne smatramo kot pot za dosego prevladujočega vpliva v šolski službi, pravilno pa je, da je tov. predsednik Dimnik v tem usodnem času smatral za potrebno, da je dvignil svoj glas za

Za stanovsko skupnost

V »Učit. tovarišu« št. 10. od 12. oktobra 1939. je izšel članek pod naslovom »Za stanovsko skupnost«, v katerem se žali hrvatsko učiteljstvo. Očita se mu, da je iz strankarsko političnih nagibov zapustilo svojo skupno stanovsko organizacijo, da je s tem storilo samomor na škodo naroda in države ter da se ta korak nikakor ne more označiti kot domoljubno delo. — Hrvatsko učiteljstvo zelo obžaluje ta napad, tembolj, ker je izšel v stanovskem tisku slovenskega učiteljstva, s katerim je zadnje čase živelo v prijateljskih stikih.

Pisec, ki s tem člankom mogoče ni mislil tako hudo žaliti svojih tovarišev, je pokazal, da nikakor ne pozna sedanjih razmer v Banovini Hrvatski, a tudi ne zgodovine skupne stanovske organizacije.

Sprememba, ki se danes vrši v Banovini Hrvatski, ni nikako strankarsko politično gibanje, temveč je kulturno socialno urejevanje te banovine po vidikih, ki sta jih utemeljila brata Radića. V tem gibanju igrajo glavno vlogo široke plasti kmečkega in delavskega ljudstva, a njegov glavni namen je, da dvigne kulturni in gospodarski nivo hrvatske vasi. Razumljivo in upravičeno je, da se je temu gibanju pridružil večji del hrvatskega učiteljstva. Tovariš Db. večkrat poudarja v svojem članku, da je bilo delo jugoslovanskega učiteljstva domoljubno in da je bila glavna skrb JUU prosvetni prosep ljudstva, a z druge strani napada hrvatsko učiteljstvo, ker hoče sodelovati s svojim narodom za obnovo njegove ožje domovine. Abstinenca hrvatskega učiteljstva pri tem delu bi pomenila res samomor za učiteljstvo in njegovo stanovsko organizacijo. Vsled pritiska in težkih političnih razmer hrvatsko učiteljstvo dolga leta ni moglo nuditi svojemu narodu onega, kar je želelo. Ali naj bi tudi sedaj stalo ob strani, ko si hrvatski narod sam kuje svojo usodo?

Hrvatski učitelji niso nikoli bili prijatelji centralistične ureditve stanovske organizacije, ki je bila na škodo stanu in šoli. Tudi slovensko učiteljstvo je od deklaracijske dobe naprej ob vsaki priliki poudarjalo slabo stran take ureditve in zahtevalo spremembo pravil v tem smislu. Koliko je hrvatsko učiteljstvo v oni dobi v moralnem in materialnem oziru

Stvarnost narekuje nove naloge

Replika na „Pojasnilo in odgovor“

Pod gornjim naslovom sem napisal članek, ki je izšel v 11. številki »Učiteljskega tovariša«. K temu članku je v zadnji številki istega lista izšlo »Pojasnilo in odgovor«, v katerem vodstvo sekcije odgovarja in pojasnjuje 2. točko mojega članka, ki govori o odnosu vodstva organizacije do deljenih mnenj in pogledov članstva.

Ker so v »Odgovoru in pojasnilu« postavljene trditve, ki nujno terjajo pojasnilo tudi z moje strani, in to zaradi vprašanj, ki so tam načeta, in zaradi članstva, ki sem ga zastopal na skupščini, se čutim stvarno in moralno dolžnega, da to storim.

1. Članek je bil napisan z namenom, da vzbudi zanimanje in razmišljanje v vrstah članstva in v vodstvu organizacije o nekaterih vprašanjih, ki se mi zdijo aktualna. Če sem izrazil željo po razmišljanju in iskanju objektivnih vzrokov gotovim pojavom v organizaciji, sem storil to zaradi tega, da bi eventualni dogodki v bližnji bodočnosti nas ne presenetili in ne našli nepripravljene. Vodstvo sekcije odklanja v odgovoru sugestije k razmišljanju, stoječ na definitivnem stališču, da je bil njen postopek na skupščini do skrajnih meja premišljen in edino mogoč v dani situaciji.

Smela trditev; trditev, ki ne dopušča nikake možnosti razmišljanja in eventualne korekture. V slični zamozavesti je živelo vodstvo organizacije in večina slovenske delegacije na glavni skupščini v Beogradu leta 1930. Tudi tedaj je bilo vodstvo prepričano, da je na najboljši poti, pa je moralo v kratkem času korigirati svoje zadržanje in izvršiti stanovsko-politični salte mortale, kar nikakor ni bilo v čast in korist slovenskemu učiteljstvu.

2. Resnici na ljubo in da ne bi delal krivice slovenski delegaciji, moram ugotoviti, da ni v mojem članku nikjer vsebovana misel, s katero bi izražal trditve: »Ta del članka je

vedbo demokracije v prosvetni upravi za prosep šole in učitelja, kot člana naše prosvetne in državne zajednice.

Ko danes krvave zarje sevajo v Evropi in po drugih kontinentih, milijoni teže po demokraciji, ker v njej vidijo rešitev in znošno življenje med narodi.

Zatorej je težnja po demokratizaciji šolstva doprinos k splošnemu demokratičnemu pojmovanju, s tem pa tudi k uresničenju najvišjih človeških idealov — k svobodi in k miru!

trpelo, je pa itak vsemu učiteljstvu dobro znano. Sedanji legitimni predstavniki hrvatskega učiteljstva stoji v idealnem razmerju s predstavniki oblasti svoje banovine in s tem upajo koristiti šoli in svojemu stanu.

Potek državne učiteljske skupščine v Banja Luki je zadeva zase. Ne glede na njen izid in ne glede na nesporazum v osebi predsednika, bi hrvatsko učiteljstvo ne moglo postopati drugače. Res da hrvatsko učiteljstvo obžaluje, da v dobi 20 let nikoli ni bil predsednik udruženja Hrvat, čeprav mu je bilo to večkrat obljubljeno. Ravno tako obžaluje, da se njegovemu predsedniku ni dala beseda na banjaluški skupščini in sicer baje iz nekih formalnih ozirov. Vendar pa nobena od teh stvari ni vplivala na njegovo odločitev glede smeri v stanovski organizaciji. Ta preusmeritev je nujna posledica razmer, ki so nastale vsled preurejevanja Banovine Hrvatske in jo je hrvatsko učiteljstvo itak vedno zahtevalo. Hrvatsko učiteljstvo se noče blokirati. Urediti hoče stanovske razmere v lastni banovini in ostati v zvezi s skupno stanovsko organizacijo v obliki, ki se bo vsled nastalih razmer morala šele določiti.

Hrvatsko učiteljstvo ima resno voljo in željo v teh zgodovinskih dneh kar največ doprinesti v korist in napredek svojega naroda in tudi svojega stanu. Ni na mestu, da se nam pri tem resnem delu mečejo pod nogo polena, kakor se je to zgodilo z nekimi članki v »Narodni Prosveti« in sedaj v »Učiteljskem Tovarišu«. Morda je to bolj nepoznavanje razmer kakor kaj drugega, zato upamo, da nas bodo naši tovariši kmalu razumeli in nam sledili.

Dušan Šestan, Zagreb.

Vsak učitelj(ica)

je lahko član

Učiteljske tiskarne!

napisan tako, kot da sta vodstvo organizacije in slovenska delegacija odgovorna za to, da je bila na glavni skupščini poleg liste starega izvršnega odbora in politične liste »Novega učiteljskega pokreta« vložena še tretja lista, pa tudi za to, da so hrvatski učitelji delegati tikoma pred samim aktom volitev zapustili skupščino, ki jo navaja avtor članka. Na osnovi večletnih opazovanj in izkušenj na skupščinah si niti najmanj ne domišljam, da bi slovenska delegacija dala povod za kake pomembnejše perturbacije, ker je ta delegacija na skupščinah preveč lojalna, tako lojalna, da meji ta lojalnost že na pasivnost in na golo opazovanje. Zato tudi ne morem valiti odgovornost za dogodke na letošnji skupščini na ramena slovenske delegacije. Seveda pa vštajem to »lojalnost« bolj v negativno kot pozitivno postavko. Ravno zaradi tega sem postavil trditve: »Slovenska delegacija se je znašla v delikatnem položaju, v položaju, ki ji je narekoval, da lahko največ doprinese k razčiščenju in pomirjenju« (podčrtal jaz, M.

Usebina:

Ureditev našega gmotnega položaja. Demokracija. Za stanovsko skupnost. Stvarnost narekuje nove naloge. (Replika na »Pojasnilo in odgovor«.) † Fortunat Lužar. † Tonki Završanovi na pot molčanja. LISTEK: Spominjali se jih bomo... Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Šolski radio. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Učiteljska tiskarna. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu. — Mali oglasi.

M.), kar povsem drugače zveni kot prejšnja trditev. Z odločno zahtevo slovenske delegacije po enotni listi bi slovenska delegacija stvarno lahko mnogo doprinesla k razčiščenju in enotnosti, posebno še, ker slovensko učitelstvo uživa ugled in pri srbskem in pri hrvaškem učitelstvu. Da pa je bil enoten nastop možen, govorijo najlepše za to argumenti, ki jih avtor navaja.

3. Predstavniki in pristaši tretje liste, ki so dosledno vztrajali na stališču enotnega nastopa, so zahtevali eno mesto na skupni kandidacijski listi »stanovske linije« in so v ta namen tudi predlagali kandidata. Treba je poudariti, da so pristaši tretje liste skozi vsa leta dosledno, tudi za ceno težkih žrtev, vztrajali na stanovski liniji in se odločno borili za njo, kakor še danes. Če niso bili zadovoljni z dosedanjim svojim zastopnikom v centralni upravi, so pač imeli za to vzroke. Kandidacijski odbor je njihovo zahtevo odбил. Zakaj? Odgovor na to daje avtor članka v »Odgovorih in pojasnilih«: »Kandidacijski odbor se je postavil na stališče, da se sestavi kandidatska lista tako, da bo z njo manifestirana popolna solidarnost z vsem dosedanjim delom izvršnega odbora.« (Podčrtal jaz, M. M.) To bi se reklo tudi z drugimi besedami, da si je kandidacijski odbor nadel nalogo, prepričati za vsako ceno, da bi bila kandidacijska lista v svojem sestavu spremenjena ali dopolnjena tudi s predstavniki skupin, ki stojijo sicer odločno na stanovski liniji, vendar pa imajo glede taktike odvojnene poglede. Kaj pomeni tako apriorno stališče, si lahko predstavlja vsak sam, predvsem v tako ostri dinamiki razvoja, ki se odigrava pred našimi očmi. Če se postavimo na tako apriorno stališče, je nevarnost, da pride organizacija na stopnjo, ki je v nasprotju s težnjami učitelstva in v nasprotju s tendenco splošnega družbenega razvoja. Poleg tega je tako stališče v opreki s osnovnimi načeli demokracije!

4. To apriorno stališče kandidacijskega odbora in pa njegove »moralne obveznosti« dajejo priločno jasen vpogled tudi na odnos hrvatske delegacije. Pod takšnimi pogoji in v takih okoliščinah se je bilo res težko pogajati in so bili že vnaprej izključeni pozitivni rezultati. Tu je pač vseeno, kakšni so bili odnosi naše sekcije do savske in kakšne obveze je imelo slovensko učitelstvo do hrvatske sekcije pred skupščino. Dejstvo je, da so prišli hrvatski delegatje na skupščino, da so na skupščini aktivno sodelovali vse dotlej, dokler ni prišlo do razcepa ob priliki sestave

kandidacijske liste. Čim so ti postavili pri sestavi liste svoje težnje, je pomenilo, da hočejo sodelovati, kar je bila želja vsega učitelstva. Pa četudi bi se morda pozneje odcepili (za to ni dokazov!), bi to organizacijo postavilo v povsem drugačno luč, kakor pa sedaj.

5. Ker je odgovor na moj članek dobil proti moji volji in proti moji želji polemičen značaj in je bil speljan na osebni teren, ko se članek sklicuje na moje zadržanje na skupščini, kjer sem kot predsednik društva bil zastopal svoje članstvo, moram tudi na to dati svoj odgovor.

Res je, da sta bila zadnji dan skupščine dva sestanka slovenskih delegatov, in sicer prvi na zahtevo nekaterih delegatov, ki so zahtevali, da slovenska delegacija postavi odločno zahtevo po enotni listi in da je treba pri tem eliminirati vsa osebna trenja, ako so ta v opreki s skupnim nastopom. Na sestanku samem ni prišlo do druge odločitve kot te, da se popoldne delegacija zopet sestane.

Ni res, da sem na tem sestanku molčal in da nisem izrazil nobenega mišljenja.

Res pa je, da sem po govoru enega izmed delegatov, poudarjal moment, kjer ima slovenska delegacija izvršiti važno nalogo in sem zaradi tega nastopil proti predlogu za abstinenco pri glasovanju; pri tem sem še poudaril, da bi bilo nepravilno, ako bi morali disciplini na ljubo vsi delegati imeti enake poglede in izvajati enake konsekvence ob priliki volitev.

Res je tudi, da sem na popoldanskem sestanku molčal, in to iz enostavnega razloga, ker je odločitev po govoru predsednika Kumlja že padla. Sam sem po svojem najboljšem preudarku izvajal konsekvence.

(Da te osebne zadeve omenjam, mi je ne ljubo, prislil me pa je avtor »Pojasnili in odgovori«, kljub temu, da mu je prav dobro znano, v kakem položaju sem se v tistem momentu nahajal, in smatram to — prav milo rečeno — za zelo netaktno.)

Vodstvo sekcije se v svojem odgovoru opira tudi na delegacijo letošnje državne skupščine, ki je »pokazala vso zrelost« in smatra, da so s tem ovrženi vsi pomisleki za nepravilno postopanje. Prav. Če je pa s tem tudi delegacija in članstvo rešeno razmišljanja o aktualnih pojavih, ki jih je izzvala letošnja državna skupščina, je pa drugo vprašanje: Dogodki bližnje bodočnosti bodo pokazali upravičenost takega stališča.

Mencej Martin

✦ Fortunat Lužar

Dne 29. oktobra, ko je vsa pokrajina tako lepo žarela v zlatu jesenskega sonca, je legel v grob Fortunat Lužar. Nepregledna vrsta prijateljev in tovarišev ga je spremljala k zadnjemu počitku.

Da, Fortunat Lužar je imel mnogo prijateljev! Bil je dober, blag človek, ki ni poznal sovraštva. Lužar je bil predvsem človek dela!

Udeleževal se je kot predavatelj na učiteljskih zborovanjih in med preprostimi ljudstvom, bil je vnet zadrugar, ustanovil je v Izlah hranilnico in posojilnico, Društveni dom in mlekarno. Izgradil je tam tudi lepo šolo. Lužar je bil tudi človek peresa! Sodeloval je pri »Učiteljskem tovarišu« in »Popotnik«, pisal je članke za publikacije Šolske matice, udeleževal se je tudi kot publicist v knjigah Slovenske matice, v »Domu in svetu« in raznih drugih revijah, še posebno pa v »Slovenskem učitelju«, ki mu je bil polnih 19 let urednik.

Kot marljiv prosvetni delavec, vesten učitelj in vzgojitelj, je kmalu napredoval. Postal je oblastni šolski nadzornik, kasneje banovinski šolski nadzornik. Tudi kot nadzornik ni bil nič oblasten, ni bil nedostopen in visok, nasprotno: bil je vselej tovariški in pošten. Včasih morda še premehak. Če se je zgodila komu ta čas krivica, prav gotovo ni šla na njegov račun.

Spominjali se jih bomo ...

Spominjali se jih bomo, kakor se jih bo vedno spominjal hvaležni slovenski narod, kajti umrli so za srečo svojega naroda... Kdor umre za srečo svojega naroda, ne umre, temveč živi, dokler bo narod živel! Njihovi značaji in delo nam bodo svetli vzori, kaži-pot za vse naše hotenje in stremljenje... Ob njihovih grobih so se nam stiskala srca in in plakal je narod... najlepše spričevalo za vzgojiteljski stan.

Dolga je vrsta svežih učiteljskih grobov, predloga... K večjemu počitku so legli skoraj sami učiteljski veterani, ki so se borili za napredek šole, naroda, slovenstva in učiteljskega stanu v najtežjih časih, ko se je naš narod vzbujal in začel dvigati svojo krvavo glavo k zlati svobodi. Vsi so pa doživeli trpko usodo slovenskega učitelja in trnjevo pot vzgojitelja.

Prvi je legel po lanskim Vseh svetih v grob v Preski pri Goričanah po 42 letih težkega dela šolski upravitelj tov. Matija Kenda. Vzgojen na koperskem učiteljskem, je bil vedno blag in dober, vedno zvest delavec za napredek šole, naroda in učiteljskih pravic. Tovariš Kenda je bil med prvimi ustanovniki Slovenske šolske matice.

Vneta pevka tovarišica Berta Brenčotova ni mogla preboleti smrti svojih staršev. Prehud udarec ji je strl blago dušo. Od mestnega šolskega sveta v Mariboru je dobila časno diplomu za vzorno marljivost, uspešno poučevanje in vestno izpolnjevanje učiteljskih dolžnosti.

Po štirih dolgih desetletjih dela in po 73 letih življenjske borbe se je zrušil tovariš Miha Vrbič, ki je hotel doživeti stoletno starost. Kdor ga je videl, mu je moral verjeti. V tem je ležal tudi vzrok njegove delavnosti. O njegovem delu bi se dale napisati debele knjige, ker je bil povsod prvi. Zato lahko trdimo, da je sedanjji kulturni nivo sodražke doline le njegovo delo. Njegov osebni lik bo ostal v najlepšem spominu vsem, ki so ga poznali kot vzor človeka, učitelja, tovariša, moža, očeta in zakonskega druga.

Mrzla jesenska burja je pokopala tov. Ferda Pečnika, borca za slovenstvo na Štajerskem. Boriti se je moral proti vsem močnim faktorjem in političnim strujam, ko je hotel uveljaviti šolske, učiteljske in splošne narodne pravice. V narodno ogroženih krajih na Štajerskem je bilo tedaj težko biti Slovenec in slovenska duša. V borbi z Nemei v Guštanju ni klonil, šele na pritisk višje oblasti so dosegle prepoved slovenskega pozdravljanja in učenja v njegovi šoli. Ob prevratu je organiziral prvi slovensko šolo v Guštanju, ono šolo, ki je tako navdušeno pozdravila zmagovalce in osvoboditelje slovenske zemlje. 41 let se je boril, potem pa omagal.

Učiteljska osebnost z visokimi vrtilinami plemenitega in inteligentnega človeka je bil tov. Anton Sivka. Učiteljska organizacija je imela v njem zvestega delavca. S pokojnimi tovariši Gradišnikom, Brinarjem in Črnejem je tvoril nekoč jedro učiteljske generacije celjskega okrožja. Delal in boril se je z največjim optimizmom v času, ko so se na razvalinah Avstrije začeli graditi temelji novi bodočnosti slovenskega naroda v Jugoslaviji.

✦ Tonki Završnikovi na pot molčanja

Odtrgal se je list z drevesa življenja. Živ list, ki je še poln bil sokov premnogih, ki hrano je dajal mladostnim željam in pravilice otroški duši...

Tako Te gledamo, draga Tonka! Ob Tvoji krsti smo se zbrali vsi, ki si nam bila tovarišica. Trdo in mrzlo se čuje ta beseda, a mi vsi jo čutimo v naših srcih kot vročo solzo. Vsaka naša misel je svetel spomin nate, ki si hodila zadnja leta med nami s stisnjenimi ustnicami in dvignjeno glavo, le v Tvojih globokih očeh se je včasih utrlil bolesten blek. Utrujenost Ti je legla na obraz, utrujenost borbe z usodo, ki je Tvojo pot zaznamovala z bridkostjo in skrbjo: za moža in dvoje sinov. Ko je bilo pred leti pretrgano skupno družinsko življenje, ko si ostala sama med nami na Vrhnikih, medtem ko je Tvoj življenjski drug odšel na svoje novo službeno mesto, tedaj je pričela bolezen s podvojenjo silo trkati na Tvoja vrata. Življenje je naložilo na Tvoja ramena potrojeno breme. Mučenica - mati je skrbela, da so se z najtežjimi žrtvami lahko vendarle uresničevale sanje po študiju prvorojenca, ki danes že piše poleg svojega imena s ponosom »cand. iur.« — in da je stopil mlajši sin v gimnazijo. Koliko noči so pač prebdele Tvoje izmučene oči, iskajoč vedno znova pota, da bi olajšala življenje vsem svojim dragim, ki Te je povežala z njimi družinska vez, potrjena po zakonu. In vendar si vedno še našla v sebi dovolj moči, da si delila bogastvo znanja, vzgoje in ljubezni tudi med šolsko dečo z odličnimi uspehi. Z vsem srcem si se udeleževala vseh podvigov, ki smo jih obravnavali na konferencah v korist mladine. Kolikokrat je ta ali ona beseda razčiščila, olajšala ali pa naravnost odločila način dela, ki si ga je osvojil učiteljski zbor v svoji skrbi

za šolarje. Sama dobra gospodinja in mati si pač najlaže našla pravo pot za uresničenje našega hotenja. Spominjam se še, da si tako rada pomagala še ko je bil Tvoj mož kot naš upravitelj med nami, pri božičnicah, prehranjevalni akciji itd. Da, Tvoja roka je rada delila dobrote, kakor je zahtevalo od Tebe Tvoje dobro srce.

Tvoj značaj je bil trden in neupogljiv, močan v veri:

»Vse dobro se povrača, kot se vse zlo maščuje samo od sebe!«

Tako si dejala tudi meni, ko sem se poslavljala od vrhniškega učiteljskega zbora, odhajajoč na dodeljeno mi novo službeno mesto. Še danes čutim stisk Tvoje roke in odsev iskrenega tovarštva v Tvojih očeh. Zato pa me je tembolj zadela Tvoja nenadna smrt, ki je zato tako usmiljeno, a za nas vse, posebej še za Tvoje drage, tako neumljeno zaključila trnjevo pot življenja. Pretežke misli so Ti skovale žareč obroč okoli izmučene glave in poslednja užigajoča iskra Ti je končno pretrgala v možganih vse misli in zdravnik je ugotovil: možganski kap!

Odtrgal se je list z drevesa življenja, živ list, ki ga ihte kličejo še danes usta najmlajšega sina, ki ga zastoj išče prvorojenec in zaman hrepeni po njem užaloščeni mož... Odtrgal se je list, odmrli je in umaknil. Mi vsi pa, ki še hodimo po zemlji, kaj ni v nas živ in svet, kakor opomin:

»Glejte, delala sem do svojega poslednjega diha...«

Saj Te čujemo, draga tovarišica, čujemo in nosimo sliko Tvoje močne osebnosti v sebi... Tu še živiš in boš živela, dokler Ti tudi mi ne bomo sledili. V Tvoj sveti molk Ti kličemo poslednjic: »Miruj — srce!«

N—a.

Splošne vesti

SEJA UPRAVNEGA IN NADZORNEGA ODBORA — PREDSEDNIŠKI ZBOR

V soboto, 4. t. m., ob 15. uri popoldne bo seja upravnega in nadzornega odbora sekcije. V nedeljo, 5. t. m., ob 10. uri popoldne pa predsedniški zbor v telovadnici gluhonemice v Ljubljani. Na dnevnem redu so važne stanovske zadeve.

— V Selcih nad Škofjo Loko je eno službeno mesto prosto.

— V Jarenini pri Mariboru sta otvorjeni dve vzporednici in zato sta tam prosti 2 učiteljski mesti.

— Dekreti o napredovanjih od maja do julija t. l. so dospeli in bodo dostavljeni v najkrajšem času. To v znanje vsem, ki so se obrnili s tem vprašanjem na sekcijo.

— Vsem poverjenikom(icam) Vodnikove družbe. Vse one gg. poverjenike(ce), ki še niso poslali svojih nabiralnih pol, prav vljudno prosim Vodnikova družba, da naj čimprej pošljejo svoje nabiralne pole, da more družbena pisarna pripraviti vse potrebno za ekspedicijo letošnjih družbenih knjig. Z razpošiljanjem knjig pričnemo konec meseca novembra. Prosimo vse gg. poverjenike(ice), da v teh dneh, ki jih imajo še na razpolago za nabiranje članov, pridobijo še vse one zamudnike, ki še vedno odlašajo s svojo prijavo.

Osebne zadeve

— Napredovala je: z ukazom z dne 24. avgusta 1939. v V. položajno skupino Rak Zora, strokovna učiteljica na šoli za def. deo v Ljubljani - Vič; z ukazom z dne 21. avgusta 1939. v VII. polož. skupino Vrbanjak Marija, učiteljica v Pamečah. (Služ. novine, šte. 248).

— Po službeni potrebi premešeni učitelji(ce): Josipina Erker iz Livoda, srez Kočevje, v Rob, srez Kočevje; Klodilda Kovačič

Sredi dela je ostal sam ob pokopani življenjski sreči... v kratkem razdobju je zgubil ženo in sina... ostali so mu do smrti zvesti tovariši in ljudstvo. Tovariš Sivka bo ostal vzor učitelja iz preteklosti v bodočnosti, v zgodovini celjskega učiteljskega društva pa bo ostalo njegovo ime zapisano z zlatimi črkami.

Tiho, kakor je delal, je umrl v Domžalah tovariš Ivan Stenovc. Njegova skromnost je privlačevala, kajti bil je vztrajen in idealist pri svojem težkem delu. Pri delu ga je motil spomin na nesrečnega brata, ki se je ubil z letalom, in kdor ga je posetil, je videl, s kako ljubeznijo hrani še ostanke razbitega letala...

Ob Soči spi tovariš Julij Kogej, učitelj pisatelja Frana Bevka. Mladostne izgube najdražjih so se mu brale na licu... bridek je bil njegov nasmeh. Njegove žrtve so skrite v tolminskih gorah, kjer je delil nauke. Celu v Južni Italiji je služboval... tovariš Kogej je okusil trpki kruh učitelja v zasedenem ozemlju, njegov spomin bo ohranilo celo vrsto pokolenj.

Humorist, ki je znal razvedriti še tako čemernega filistra, je bil tov. Ludovik Varl, ki je deloval 33 let v Poljčanah. Mnogim tovarišem je bil vodnik in kaži-pot v življenju, zato pomenja njegova smrt za vse težko izgubo.

Junak-vojak, učitelj-idealist je bil tovariš Franjo Sevnik, šolski upravitelj v Fara vasi pri Kočevju. V svetovni vojni je prešel k bratom Rusom, javil se med prostovoljce ter se udeležil borb v Dobružji in pri probouju solunske fronte. Tudi kot učitelj je bil velik idealist in vzoren delavec, pa je moral na ukaz višje oblasti romati iz kraja v kraj, celo

iz Kalopja, srez celjski, v Novo cerkev, srez Ptuj; Franc Železnik iz Loškega potoka, srez kočevski, v Banjaloko, srez kočevski; Vilibald Koutny iz Banjaloke v Žvirče, srez novomeški; Mihael Lenarčič iz Telč, srez Krško, v Staro Lipo, srez črnomeljski; Henrik Kodel, učitelj iz Dramelj, srez celjski, v Koprivnico, srez Brežice; Ana Kodel iz Dramelj v Koprivnico; Josip Suštaršič iz Rakeka, srez logaški, v Tinje, srez Maribor desni breg; Ivan Gaberšček iz Kapele, srez dravogrski, v St. Jernej, srez konjiški; Matko Ljubič iz Podzemlja, srez črnomeljski, v Dobje, srez šmarski; Leopoldina Kos iz Murske Sobot v Veliki Trn, srez krški; Rudolf Gotič iz Črešnjevca v Stogovce, srez ljutomerski; Simona Gorišek iz Hotiča, srez litijski, v Dramlje, srez celjski; Filip Babič iz Kala, srez krški, v Sulince, srez murskosoboški; Franjo Humar iz Škocijana, srez krški, v Zamostje, srez lendavski; Oton Brelih iz Bogojine, srez lendavski, v Zabukovje, srez brežiški; Jakob Resman iz Stogovcev, srez ljutomerski, v St. Vid, srez šmarski.

Šolski radio

— VI. Torek, 7. novembra: Naše rudno bogastvo; g. prof. Rafael Bačar, Razpored: 1. Iz zgodovine našega rudarstva — pripovedke in resnica. 2. Razvoj našega rudarstva v zadnjih desetletjih. 3. Kateri rude ima Jugoslavija — njih vrednost. 4. Prostosladi. 5. Boj tujeja kapitala za naše rudno bogastvo. 6. Kdo so v glavnem lastniki naših rud. 7. Pregled naših rudnih žil.

Petek, 10. novembra: Glasba starih narodov; g. Stanko Prek, Razpored: 1. Izvor glasbe. 2. Glasba orientalskih kulturnih narodov. 3. Glasba kulturnih narodov starega veka. 4. Grška in rimska glasbena umetnost.

— V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 5. novembra, ob 17. uri predaval g. Ljudevit Puš: Gospodarska navodila in tržna poročila.

v savsko banovino. Junak-prostovoljec je moral romati posvetu, ker v njegovi ožji domovini, kjer je manjkalo nad 100 učiteljev, zanj ni bilo prostora... junak, ki je bil dvakrat ranjen, je šel 1938. našel svojo pravico.

Ni klonil do zadnjega. Preden je izdihnil v ljubljanski bolnišnici, se je še enkrat dvignil in odšel domov k družini, k šolski mladini, k praporu svojega polka po slovo, potem se je vrnil in... Pravico je načel učitelj-junak šele na onem svetu...

Mlad je umrl tov. Miroslav Peljak, mlad in sredi najplodnejšega dela ob koroški meji, kjer je pobijal malodušje mejašev in dvigal vero v lastno domovino.

Mlad je umrl v hribih nad Slovensko Bistrico komaj 34 let star tov. Jura Tomažič. Šest let je bil med drugim svojim službovanjem na najvišji hribovski ekskurendni šoli... vsak dan je lezel štiri ure k Sv. Bolfenku pod Veliko kopo. Hoja je rodila srčno napako, toda ozdraviti ni mogel v tesni in leseni podstrešni sobici, v kateri si ni imel nikjer kuhati... Do zadnjega je tovariš Jura razveseljeval lačnega in izmučenega kmeta, do zadnjega so mu rekali ljudje »Naš dobri Juro!« Tak bo ostal tudi v spominu hvaležnega ljudstva.

Na pragu letošnje pomladi je izdihnil v Toplicah pri Zagorju tovariš Matija Pelko, dolgoletni predsednik litijskega učiteljskega društva, zvest organizacijski delavec in tovariš. Polnih 35 let je bodril in vodil mladino in knapovsko dolino k lepemu in dobremu. Njegova največja zapuščina — ljubezen — bo ostala na veke med nami.

V Celju so legli k večjemu počitku letos tovariš Gvidon Sratonik, Ivan Burdian in učiteljski veteran Tomo Grah. Prvi je službo-

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—1 Uradniške plače bodo zvišane. V nedeljski številki smo kratko poročali, da se vlada peča z načrtom, ki naj uredi gmotno stanje državnih nameščencev ter naj se pri tem zlasti upoštevajo moški nameščenci, da bi se ženske lahko vrstile v družino. Beograjsko »Vreme« obširneje o tem poroča ter med drugim pravi: »Kakor smo zvedeli iz dobro poučenih krogov, je vlada začela obravnavati in znova pretresati uradniško vprašanje, ki naj se reši tako, kakor zahtevajo interesi države in njenih uslužbencev. V duhu teh namer in v soglasju s finančnim ministrom, ki je že dosegel, se mora finančni minister dr. Šutej lotiti izdelave predloga za dopolnitev in spremembo sedanjega uradniškega zakona. — Kakor izvemo, bi potreba državne službe dajala prednost moški delovni moči, tako da bi že to načelo pomenilo precejšnje prihranke, ki bi se izkoristili za izboljšanje gmotnega položaja državnih uslužbencev. Vsekakor bodo zvišane plače glavno in bistveno obsežnejše novih vladnih ukrepov, ki se bodo uzakonili in izvedli z uredbo, in sicer v mejah največjih možnosti ter sredstev državne blagajne. Pri tem se bo zlasti spoštovalo načelo, da mora biti uradnik z ozirom na svoje osebne sposobnosti in kvalifikacije tako plačan, da bo od svoje plače mogel dostojno zadostiti svojim življenjskim potrebam, ne da bi mu bilo treba od kod druge pričakovati kakih drugih dogodkov. Od tako oskrbljenega in gmotno neodvisnega uradnika bo mogla država s polno pravico zahtevati uspešno delovanje, poštenost in vestnost v delu. (Slovenec, 26. okt.)

—1 O uradniških plačah. Beograjsko »Vreme« je v nedeljski številki objavilo, kakor je zatrjevalo, iz »dobro poučenih«, torej iz vladnih krogov vest, da se namerava vlada v kratkem lotiti temeljite reforme našega uradniškega problema. Finančni minister dr. Šutej že izdeluje potrebne zakonske načrte, ki bodo prinesli znatno izboljšanje materialnega položaja državnih nameščencev. To zvišanje bo izvedeno z uredbo v mejah največjih možnosti državne blagajne. — Vest je vzbudila veliko pozornost, saj velja »Vreme« po izvršeni spremembi v svojem vodstvu zopet za glavno vladno glasilo. Sinoči pa je službena Agencija Avala objavila naslednje obvestilo iz finančnega ministristva: »Vreme« je 29. t. m. priobčilo vest, da vlada proučuje uradniško vprašanje in razpravlja o možnosti zvišanja prejemkov državnih uslužbencev. Poročilo pravi dalje, da ima finančni minister dr. Juraj Šutej izdelati predlog za spremembo uradniškega zakona, ker se je načelno soglasje o tem že doseglo. To vest, pravi list, je uradništvu objavilo na podlagi informacij iz »dobro poučenih krogov«. Finančni minister ni dal nobenih informacij o tej stvari in mu tudi ni nič znano o tem, kar piše omenjeni list. (»Jutro«, 31. okt.)

—1 Mladina na delu ob meji je naslov članka, ki ga prinaša »Jutro« od 20. oktobra in pravi med drugim: Na šoli manjka mlajša moč, za dva človeka je dela absolutno preveč, saj je šolski okoliš obširen, otrok zelo veliko in organizacija kmetijskih in gospodinjstvih tečajev vzame ves preostali čas. Vzeli smo slovo od Libelič. Toda preden gremo naprej, ne smemo pozabiti na g. upravitelja Močnika in gospo, ki sta najbolj pomagala našim. On in vsi njegovi tovariši, ki smo jih obiskali, so resnično pionirji prosvetnega dela na vasi in večinoma edini, ki se trudijo za napredek našega podeželja ob Severni meji.

—1 »Kmetijski list« od 25. oktobra prinaša pod naslovom »Razgledi in pogledi ob sporazumu« tudi naslednje ugotovitve: Semkaj spada zlasti osebno vprašanje, torej vprašanje uradništva. Uradnik je vezan na zakon, uredbe, predpise in ukaze svojih predstojnikov. Zato on ni osebno odgovoren za dejanja, ki jih izvrši na ukaz; kajti to mora storiti; ker bi bil sicer porušen vsak red. — Na-

pačno bi torej bilo, ako bi kdo uradnika preganjal zaradi izvrševanja uradnih dolžnosti pod kakršnim koli režimom. Kaj drugega bi bilo, ako bi bila izvedena depolitizacija uradništva, za kakršno se potegujejo prav sedaj v Združenih državah v Ameriki. Dokler pa tega ni, je in ostane — pri nas in povsod — uradnik hkratu izvršilni organ režima in mu tega nihče ne more šteti niti v breme niti v zlo.

—1 Ljudska šola in pouk v kmetijstvu je naslov daljše razprave, ki jo prinaša »Domoljub« od 25. oktobra, v kateri pravi med drugim: Država ureja pouk mladine z različnimi zakoni, ki se od časa do časa spreminjajo. Na žalost pa šolski zakoni mnogokrat niso v skladu z željami, ki jih v pogledu vzgoje svojih otrok goje roditelji. Razni modrijani, ko pridejo na odločujoča mesta, delajo premnogokrat na mladini razne vzgojne poizkuse, ki so neredko narodu v škodo, učiteljstvu pa v nepotrebno breme. — Poleg tega je strokovni pouk uspešen edino, če je združen z zadostnim vežbanjem v strokovno pravičen delu, pod strokovnjaškim vodstvom in nadzorom. Tega pa ljudska šola ne more nuditi enostavno zato ne, ker učitelji niso in v ogromni večini tudi ne morejo biti kmetijski strokovnjaki. — Mogla in morala pa bi dati ljudska šola otrokom na primer pouk o skrivnosti božje narave, o življenju rastlin in živali itd. Tak pouk bi koristil otrokom vseh staršev in v vseh vzbujal ljubezen do prirode in opazovanja naravnih pojavov. Žal da o vsem tem naša ljudska šola malo govori, če že ne molči. Molči zato, ker tudi učitelji sami navadno o teh stvareh mnogo ne vedo, saj niso imeli in nimajo prilike, da bi mogle spoznavati življenje narave na primer skozi oko drobnogleda, ki bi moral biti — mimogrede omenjeno — nepogrešljivo učilo v vsaki ljudski šoli. — Kmetijstvo je obširna veda in potrebuje vsak, ki jo hoče vsaj za silo obvladati, več let izključno kmetijsko-strokovnega pouka, teoretičnega in praktičnega. Zato je nemogoče, da bi se naši učitelji mogli, poleg vsega, kar mora dober ljudskošolski vzgojitelj znati, dovolj izveščati tudi v kmetijstvu in ga z uspehom poučevati. — Pač pa naj se kmetijsko-strokovni pouk daje oni mladini, ki jo ostala po končani ljudski šoli na kmetijah, in sicer v kmetijsko-nadaljevalnih tečajih, kjer pa naj bi kmetijsko-strokovne predmete poučevali le strokovno temeljito izobraženi močje. Tako se ne bo dogajalo, da bi v gotovih primerih otroci učili učitelja, kar bi vsekakor ne bilo toliko v sramoto vzgojiteljem, kakor tistim, ki zahtevajo, da učitelj nekaj uči, za kar nima strokovne sposobnosti. — Upoštevati je treba, da je kmetijstvo samostojen poklic, ki zahteva celega človeka in da je treba za ta poklic posebnega veselja, kakor je tudi učiteljski stan poseben stan, za katerega mora imeti človek prirojene zmožnosti in nagnjenja, če hoče postati dober učitelj. Kdor čuti in sebi veslje za učiteljski stan, navadno ne čuti poklica za kmetijstvo, in kogar veseli kmetijstvo, običajno ne gre na učiteljske. In še to: Ali bi ne bilo pretirano zahtevati celo od učitelja, ki poučujejo na mnogih šolah tudi v višjih razredih, da bi obvladale strokovni kmetijski pouk? — Ničesar nimamo proti temu, da se vpelje v šole vse praktičnega, življenjskega pouka, da se bodo učili otroci računati n. pr. z vsakdanjimi potrebščinami, namesto s suhimi številkami, da bodo opisovali pomen gozdov za podnebje, namesto lepote sončnega zahoda, da se bodo učili risanja načrtov za hiše in hleve, namesto slikanja šopkov v vazah itd. Vendar zahtevamo, da se tudi kmečki otroci res nauče dovolj računanja, dovolj slovniskega znanja, dovolj risanja in sploh predznanja, ki ga bodo v življenju tako krvavo rabili. — Kmetije hočemo, da se v naše ljudske šole pa tudi v vse srednje in druge učilnice uvede obvezni pouk o človeški družbi ter o važnosti kmeč-

kega stanu v zgodovini pa tudi o pomenu kmečkega stanu za bodočnost našega naroda. Potem ne bodo otroci, celo kmečki otroci rasli, vkljub šolanju, v silni zmoti, da je kmečki človek manj vreden in kmet biti — sramota. — Torej: Ne orati in sejati, temveč naš slovenski kmečki stan in žulve kmečke roke iskreno spoštovati naj se uči v šoli slovenska mladina. V tem naj se naše šole preuredijo. Pa ne samo ljudske, temveč vse!

—1 Tudi dubrovniški učitelji odpadli od JUU. V Dubrovniku je bil izredni občni zbor učiteljev dubrovniškega okraja. Sklenjeno je bilo, da se prekinejo vse zveze z JUU in njegovo sekcijo na Cetinju. Okrog sto učiteljev dubrovniškega okraja, ki so se udeležili izrednega občnega zbora, je sklenilo, da pristopijo k zvezi hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu. V Biogradu so se tudi zbrali učitelji biograjskega okraja, ki so sprejeli resolucijo, v kateri izrekajo zahtavo vodstvu za uspešno delo na obnovi Hrvatske in zahtevajo, da prekinejo zveze z JUU. Učitelji ljudskih šol v Sibniku so sklenili, da bodo pozimi pristočno priredili analfabetske tečaje. (Slovenec, 26. okt.)

in vrtnar se je oklepal svojih stanovskih organizacij. Bil je odbornik goriškega okrajnega učiteljskega društva. Vojna z Italijo ga je prepodila v Jugoslavijo, kjer je našel po 85 letih življenja večni počitek.

Star komaj 24 let je omahnil v mrzle valove Save tov. Silvo Mehora, ko je reševal mlado življenje. Njegova usoda nam lahko služi za primer pri mnogih učiteljskih abiturientih, ki so po več letih čakanja prišli do trdega kruha. Zgodaj odovovala mati je skrbela, da je postal učitelj. Potem pa je čakal dolga leta, a tovariš Silvo ni miroval. Delal je za svoje sotrepce tovariše, delal med narodom poln idealizma in optimizma v boljše bodočnost in sreča ni mogla bolje izbrati, ko je njega poslala med Slovence na Kočevsko. Tam se je vsesal v mladino, med narod, razvil vsesplošno delo za njegov dvig... pa je komaj po letu dni klonil v naročje smrti resnično objokovan od učiteljstva in kočevskih Slovencev. Zemlja iz kočevske Brige, kjer je služboval, katero je vrgel zastopnik kočevskih Slovencev na njegovo krsto v grob, je najboljši dokaz, kako izgubo je utrpel slovenski narod z njegovo smrtjo.

Vzor, kako je treba vzgajati otroke, našiti lačne in služiti domovini, je tovariš Rudolf Znidaršič, ki spi pod Kaniškimi planinami. Pokojnega tovariša je krstil v vipavski dolini naš pesnik Simon Gregorčič. Vse svoje dni je sledil k nemu cilju — k popolnosti človeka. Mož širokega duševnega obzora je učil in delil dobrote med ljudmi ne le samo z besedo, temveč tudi z živim vzgledom. Šel je po poti slovenskega učitelja: učil, predaval, igral, prepeval in pomagal povsod, kjer je bilo treba. Hodil je po hišah bednih in

zapušenih, zgradil šolo in pisal zgodovino črnuške fare. Ob radgónskem uporu je kot tolače rešil življenje štirim vojakom, ob prviru pa je sodeloval pri bojih za osvoboditev Koroške, kjer je tudi ostal kot učitelj, dokler ni tujec zasedel dežele. Posebna značilnost njegova je bila, da je govoril najčistejšo slovenščino. S svojim delom si je zgradil med narodom trajen spomenik.

Vrt, vrtnice in vrtnar... to je bil tovariš Franček Zličar, človek, ki ni poznal oddiha, človek, ki se je naučil krasote življenja na svojem vrtu, potem pa je odšel pred mladino in med narod poln najboljših volje in sreče. Tovariš mu je zapisal v spomin: »V gričkih Slovenskih goric pa se bo v živem spominu ljudstva šepetalo od ust do ust, od cveta do cveta Tvojih vrtnic: nekoč je živel tu mlad učitelj, dobro in skromno srce, pa je prezgodaj umrl, zakaj, kdo ve?«

Vrsta grobov se polni, ni je ne konca ne kraja. Mnogo smo zgubili, mnogo...

Pod zelenim Bočem je legel v starosti 72 let tovariš Kocl Jožef. Odkrit poštenjak, neustrašen zagovornik in blago srce. Še malo pred svojo smrtjo je zapel — bil je velik pevec in godbenik — »Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom...« kakor da bi slutil svojo zadnjo uro. Bil je Slovenec, obtožen veleizdaje. Zagovarjal se je sam samozavestno in bil oproščen.

Težak udarec je bila smrt prof. Dolfeta Lapaineta, profesorja na ljubljanskem učiteljskišću. Kdo ni poznal vesele pojave, ki je rada pomagala dijaku. Za druge je prošil, zase ni znal in nihče ni vedel, da se pod njegovo veselostjo skrivajo tegobe tega življenja...

—mm Vsebinska 3. številka »Našega roda«. Lili Novy: Nekoč sem mammo razžalila (pesem); Alojz Gradnik: Uspavanka med vojno (pesem); Janko Samec: Pogreb (pesem); Franče Bevč: Peter Klepec (nadaljevanje); Tončka Podjavoršček: Matevžek in sreča; Rozanov-Smasek: Kaj je doživel Travka; Vlado Gal: Uganki; ***: Slovenci v Nemčiji; Janko Samec: Izseljenec (pesem); Fran Roš: Nova hiša; Lili Novy: Vi ste majhni (pesem); Tone Ljubič: »Furmanija«; Ivan Dodič: Koruzo bomo majili; ***: Lukec in živali (slikopis); Jože Zupančič: Na obisku pri jamskih prebivalcih; Danica Gruden: Vinotok (pesem); Po Hostanu: Kako se je človek bojeval; ***: Junaki sinjih višav (nadaljevanje); P. Strmšek: Naša uboga mamica; Po Hostanu: Kako se je razvijal nož; ***: Pomen in uporaba železa; Viljem Kunst: Daj nam danes naš vsakdanji kruh (nadaljevanje); Stefanija Gruden: Zdravilj zobje; ***: O kraščaji; Vrt v novembru; Mladina piše; Uganke. — V ilustrativnem delu sodelujejo v tej številki: Debenjak, Lebez, Perko, Znidaršič, Ljubič, Sedej, Širk, Prunkova in drugi.

—mm Za Miklavževe večere in božičnice dobite najcenejše knjige in najlepše slikanice pri Mladinski matici.

—mm V »Bibliografiji slovenske kmetijske literature v l. 1919.—1938.«, ki je izšla te dni v založbi Kmetijske zbornice, so omenjene sledeče knjige naših izdaj: Skulj: Sadjarčji, Skulj: Vrtnaričice, in Erjavce: Pod grajskim jarmom.

—mm Seja gospodarskega odseka Mladinske matice bo v ponedeljek 6. novembra ob 20. uri.

—mm Razstava bolgarske knjige v Ljubljani je dvignila zanimanje posebno za bogato bolgarsko mladinsko slovnost. Vezani izvodi »Pirhov«, antologije bolgarske mladinske proze, so pošli. Dali pa smo vezati ponovno večje število in bodo naročnikom kmalu na razpolago. Isto je s Seliškarjevo »Bratovščino Sinjega galeba«.

—mm Mentor o knjigah Mladinske matice. V prvi dvojni številki Mentorja je izšla te dni ocena naših zadnjih rednih izdaj, ki pravi med drugim: Ob sklepu šolskega leta so mladi naročniki »Našega roda« dobili spet tri knjižice, ki so jih počitniške dni z veseljem brali. Tone Seliškar jim je napisal mladinsko povest »Janko in Metka«, ki jo je ilustriral Drago Vidmar. Seliškarjeva Janko in Metka spominjata samo z imeni na pravljico, sicer pa sta iz ljubljanskih predmestij naših dni, otroka barak in živita težko življenje ponižanih in razžaljenih, ali bolje zapuščenih in neobgledanih. Nadalje opisuje kritik vsebino povesti in zaključuje takole: Povest je v splošnem bridko stvarna slika sedanjosti, zato nič čudnega, ako ni v njej niti sledu kakega nadzemeljskega žarka. Rošev »Dijo« ocenjuje takole: Živahno berilo za najmlajše, ki jim ga je z vso ljubkostjo svojega stila ilustriral Ksenija Prunkova. O tretji knjigi pravi, da je tudi letošnja najtežnjaša. — Vlado Klemenčič je iz starih in novih časov sestavil — piše dalje ocenjevalec — zgodovinsko čitanko, ki jo je bogato in duhovito ilustriral Hinko Smrekar. Klemenčič tako prijetno kramlja o sivi davni, o Rimljanih v naših krajih, o prihodu Slovencev, ki so kmalu zašli pod grajski jarem, o srednjeveški

zapuščenih, zgradil šolo in pisal zgodovino črnuške fare. Ob radgónskem uporu je kot tolače rešil življenje štirim vojakom, ob prviru pa je sodeloval pri bojih za osvoboditev Koroške, kjer je tudi ostal kot učitelj, dokler ni tujec zasedel dežele. Posebna značilnost njegova je bila, da je govoril najčistejšo slovenščino. S svojim delom si je zgradil med narodom trajen spomenik.

Vrt, vrtnice in vrtnar... to je bil tovariš Franček Zličar, človek, ki ni poznal oddiha, človek, ki se je naučil krasote življenja na svojem vrtu, potem pa je odšel pred mladino in med narod poln najboljših volje in sreče. Tovariš mu je zapisal v spomin: »V gričkih Slovenskih goric pa se bo v živem spominu ljudstva šepetalo od ust do ust, od cveta do cveta Tvojih vrtnic: nekoč je živel tu mlad učitelj, dobro in skromno srce, pa je prezgodaj umrl, zakaj, kdo ve?«

Vrsta grobov se polni, ni je ne konca ne kraja. Mnogo smo zgubili, mnogo...

Pod zelenim Bočem je legel v starosti 72 let tovariš Kocl Jožef. Odkrit poštenjak, neustrašen zagovornik in blago srce. Še malo pred svojo smrtjo je zapel — bil je velik pevec in godbenik — »Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom...« kakor da bi slutil svojo zadnjo uro. Bil je Slovenec, obtožen veleizdaje. Zagovarjal se je sam samozavestno in bil oproščen.

Težak udarec je bila smrt prof. Dolfeta Lapaineta, profesorja na ljubljanskem učiteljskišću. Kdo ni poznal vesele pojave, ki je rada pomagala dijaku. Za druge je prošil, zase ni znal in nihče ni vedel, da se pod njegovo veselostjo skrivajo tegobe tega življenja...

bilo, da se prekinejo vse zveze z JUU in njegovo sekcijo na Cetinju. Okrog sto učiteljev dubrovniškega okraja, ki so se udeležili izrednega občnega zbora, je sklenilo, da pristopijo k zvezi hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu. V Biogradu so se tudi zbrali učitelji biograjskega okraja, ki so sprejeli resolucijo, v kateri izrekajo zahtavo vodstvu za uspešno delo na obnovi Hrvatske in zahtevajo, da prekinejo zveze z JUU. Učitelji ljudskih šol v Sibniku so sklenili, da bodo pozimi pristočno priredili analfabetske tečaje. (Slovenec, 26. okt.)

Mladinska mafica

kulturi v samostanih, o srednjeveških mestih, pokaže nam sodstvo onih časov in čarovniške procese, lutrovstvo in prve slovenske bukvice, iz dnevnika in kronik govori o Turkih, z njim živimo boj za staro pravdo in preko nadlog kuge, lakote in vojne pridemo v francosko dobo in v čase prvih ljudskih šol, nato pa v pomlad narodov, ko se je vzbudila naša narodna zavest, ki ni več mirovala, dokler ni smo prišli iz sužnosti v svobodo, ki nam je zasijala 29. oktobra 1918. Klemenčičeve knjige ni z zanimanjem prebirala samo mladina, temveč tudi njeni starši in drugi domači, kar pomeni, da je povsem uspela. Zelel bi, da bi poznali to knjigo tudi naši srednješolci.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev Člane moškega zbora UPZ prosimo, da se priključajo za pevski tečaj v novembru z dopisnicami, ki smo jih priložili zadnji okrožnici. Tečaj je strogo obvezen za vse. Tajništvo.

Učiteljska fiskarna

—t Ivo Jančič: Naša zgodovina v slikah, I., II. in III. del. Svojevrsna in edinstvena knjiga, ki je prav vsaki šoli prepotrebná, ker je izvrstno ponazorilo zgodovine. Po vsej pravici spada v šolsko zbirko učil. Cena 65 din. Priporočá se vsem šolskim upraviteljem.

—t Puste in deževne nedelje so v deželi. Vaši otroci ne morejo na sprehod. Doma se dolgočasijo, ker nimajo primerne zabave in zaposlitve. Zanje ima Knjižarna Učiteljske tiskarne sledeče knjige: Tinkin zajček, Pisane lutke, Stric s košem, Teta s cekarjem.

—t Najlepša zabava, zanimivo ročno delo, pri katerem se otroci uče, je zbirka Nacrtovan za šolo in dom. Načrte je sestavil Vilim Kunst, avtor člankov Za tri dinarje elektrike, ki so izšli v »Našem rodu«. Zbirka obsega 5 elektrotehničnih aparatov: Morsov brzozavni aparat, električni zvonec, indukcijski aparat, telefon in mikrofonski.

—t Iskreno priporočamo knjižico ing. Stanka Dimnika: Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi. Cena knjižici 5 din. Pri večjem odjemu 10% popust.

—t Prešernove in Gregorčičeve poezije so izšle v miniaturi izdaji. Lični knjižici se dobata pri Učiteljski tiskarni po 20 din komad.

—t Ali ste naročili za svojo šolo in zase šolske in pisarniške potrebščine? Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

—t Otroke imate za v šole. Zanje boste potrebovali šolske potrebščine. Ne oklevajte! Pojdite v Učiteljsko knjigarno v Ljubljani ali pa v podružnico v Mariboru. Postreženi boste povsem zadovoljivo. Svoji k svojim!

val na težkih postojankah ob meji, nazadnje v Celju. Mož trdih življenjskih izkušenj si je ob dovršitvi polne službene dobe nalezal bolezen, kateri se je dolgo upiral. Imel je še štiri nepreskrbljene otroke... toda mesto počitka je legel v grob. Delal in trpel je za svoj narod, zato ga bo ta ohranil v trajno lepem spominu.

Nepričakovano je umrl mnogo premladov, Ivan Burdian, krepak mož, še krepkejši po duši. Službovanje ga je vodilo skoro po vseh predelih naše ožje domovine. Bil je branilec narodne časti in borec za interese šole in učiteljskega stanu. Stanovske organizacije se je oklepal z vsem žarom svoje plemenite duše, vsako zborovanje je bilo za njega velik praznik. Njegovo krsto so ovili z narodno trobojnico, njegovo največje svetinjo.

Kmalu po slavi 90-letnice svojega življenja je zatisnil oči učiteljski veteran Tomo Grah, spoštovana celjska osebnost. Že pred 68 leti je vstopil v celjsko učiteljsko društvo, v katerem se je boril za to, da je leta 1882. zavzelo slovensko narodno smer. V krajih svojega službovanja po Štajerskem je nastopal proti pomenevanju. Njegove razprave pedagoške in metodične vsebine najdemo v prvih letnikih »Popotnika«. Markantni predstavniki stare, narodno zavedne in borbene učiteljske generacije, ki je slovel tudi kot gospodarstvenik, sadjarski strokovnjak in čebelar, bo zapisan z zlatimi črkami v knjigo slovenskega učiteljstva.

Drugi učiteljski veterani, ki je umrl o Veliki noči v Ljubljani, je bil tovariš Leopold Furlan. Zaveden narodnjak, ki se ni strašil dela, je posvetil vse svoje moči napredku šole in naroda v sončni Goriški. Pevec, sadjar

Nihče ga ni videl, ko je sameval zapuščen in zagrenjen. Dijaki so zgubili z njim ne le dobraga profesorja, temveč tudi svojega očeta...

Še ni končala smrt svojega dela, pokositi je morala še dve mladi življenji... učitelja Križnarja Željka in učitelja Nijo Kesar Firmino... Oba mlada sta legla skršana po težki bolezni v hladno zemljo. Smrt je segla še po tov. Dragu Pintariču, ki je po polnih 35 letih službe sanjal o počitku. Kakor je ob pogrebu zborna molitev otrok trkala na božja vrata za pokoj njegove duše, tako bo večkrat odmevala iz tesnih jeruzalemskih viničarij in ostalih kmetij... zlat spomin za njim bo ostal toliko časa med narodom, dokler bodo klopotali jeruzalemski klopotci.

Iz družine je iztrgala smrt malo pred letošnjimi Vsemi svetimi tovarišo Tončko Završnikovo. Težko je živela ločeno od svoje družine in svojega moža, težko prenašala... pa je moralo biti tako, drugi so hoteli. Tolažila se je z delom med mladino in nacionalnimi organizacijami, v katerih bo ostala zapisana z zlatimi črkami. Ločitev ob grobu je bila težka...

Zadnji nas je zapustil Fortunat Lužar, upokojeni banovinski šolski nadzornik. Delo za gospodarski in kulturni dvig naroda mu je bilo življenjski smoter. Blaga duša, iskren tovariš, pravičen predstojnik — vse te vrline so mu bile zveste spremljevalke v življenju. Svoje zmožnosti je posvetil tudi publicistiki in bil prvi predsednik Mladinske matice.

Še jih je, ki so zapustili naše vrste!

Ohranimo jih v trajnem spominu!

Vir.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev

Vabila

= JUU — SRESKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA zboruje 11. novembra 1939. ob 9. uri v Sokolskem domu v Murški Soboti. Na programu je tudi predavanje. Tovariše in tovarišice dolžnike pa opozarjamo poslednjič, da do 5. novembra 1939. poravnate članarino. Po tem roku vas preda društvena uprava odvetniku v izterjavo. Odsek učiteljic ima na dan zborovanja ob 8. uri sestanek, zato prosimo prav vse tovarišice, da se tega sestanka, ki bo v Sokolskem domu, polnoštevilno udeležite. Pridite vsi!

Odbor.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA sklicuje prvo odborovo sejo in poziva vse tovariše (-ice) člane upravnega in nadzornega odbora ter tudi namestnika, da se sigurno udeležite seje, ki bo 10. nov. t. l. ob 15. uri v kavarni Krona (Vučak). Tovariša blagajnika Stajnika pa prosimo, da prinese na sejo blagajniško knjigo (malo) radi izterjave članarine starih in lanskih dolžnikov. Udeležba obvezna. Imena novoizvoljene uprave so razvidna v »Učit. Tov.«, štev. 12. Hajnšek Franc, Kramberger Jožko, predsednik, tajnik.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA — ZAHODNI DEL bo imelo svoje drugo zborovanje 11. oktobra t. l. ob 9. uri v telovadnici bežigradske ljudske šole. Dnevni red: 1. Predavanje Viljema Kunsta o pouku elektrike v sodobni ljudski šoli. 2. Poročila odbornikov in referentov. 3. Slučajnosti. Odbor.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENSKA BISTRICA ima svoje prvo teošnje zborovanje in občni zbor v soboto, dne 11. novembra, ob 10. uri v deški ljudski šoli v Slov. Bistrici z običajnim dnevnim redom. Udeležba za vse člane obvezna, nečlani nimajo pristopa niti se jim v te svrhe ne more dovoliti odsotnost od službe. — V četrtek, dne 9. novembra, je seja širšega odbora, katere se naj sigurno udeležijo vsi odborniki. Seja se vrši v posvetovalnici deške šole v Slov. Bistrici ob 4. uri popoldne. — K pristopu in občnemu zboru so vabljeni tudi vsi novodošli tovariši (-ice).

= JUU — SRESKO DRUŠTVO KRŠKO bo imelo občni zbor dne 11. novembra 1939. ob 9. uri, v risalnici meščanske šole v Krškem. Odbor.

= JUU SRESKO DRUŠTVO BREŽICE bo imelo svoj redni občni zbor v soboto, dne 11. novembra t. l., ob pol 10. uri v drž. ljudski šoli v Brežicah s sledečim dnevnim redom: 1. Citanje zapisnika lanskega občnega zbora. 2. Poročila društvenih funkcionarjev. 3. Poročilo o banovinski in državni skupščini. 4. Volitev društvene uprave. 5. Proračun za leto 1939/1940. 6. Predlogi in slučajnosti. Odbor.

= JUU SRESKO DRUŠTVO KRANJ vabi vse člane, da se v čim večjem številu udeležijo zborovanja, ki bo v soboto, 11. novembra, ob pol 9. uri v Kranju. Dnevni red: 1. Predsednikovo situacijsko poročilo. 2. Predavanje prof. Tomšiča Ivana. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo o državni skupščini. 5. Slučajnosti. Prav iskreno so vabljeni vsi novodošli tovariši (-ice) in tudi oni, ki delo učiteljske organizacije opazujejo še izven naših vrst. Odbor.

= JUU SRESKO DRUŠTVO KAMNIK bo imelo svoj letni občni zbor dne 11. novembra t. l. v Sokolskem domu v Domžalah. Začetek ob pol 9. uri z dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Poročila društvenih funkcionarjev. 3. Poročilo o banovinski in državni skupščini. 4. Aktualna šolska vprašanja. 5. Predavanje tov. Inkreta: Naše male živali v skioptičnih slikah. 6. Volitve nove uprave. 7. Določitev članarine za l. 1939/1940. 8. Slučajnosti. — K polni udeležbi vabi Odbor.

= JUU SRESKO DRUŠTVO MARIBOR DESNI BREG bo zborovalo dne 11. novembra 1939. ob 9. uri dopoldne v Mariboru; Narodni dom. Na dnevnem redu je predavanje tov. Vranca o učnih načrtih, razgovor o Učit. samopomoči in drugo. Ne pozabite na vprašanja za skrinjice. Odbor.

= JUU SRESKO DRUŠTVO SV. LENART V SLOV. GORICAH bo imelo svoj redni letni občni zbor v soboto, dne 11. novembra 1939., ob 9. uri pri Sv. Lenartu v Slov. goricah z naslednjim dnevnim redom: 1. Citanje zapisnika lanskega občnega zbora. 2. Poročila upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Poročilo o skupščinah. 5. Ob pol 11. uri volitev društvene uprave. 6. Proračun za leto 1939/1940. 7. Delovni načrt za leto 1939/1940. 8. Predlogi in slučajnosti. — Vsi člani(-ce) upravnega in nadzornega odbora se vabijo, da se sigurno udeležijo odborove seje, ki bo v petek, dne 10. novembra 1939., ob 15. uri v ljudski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. — Tovariše(-ce) novice vabi društvo, da prijavi svoj pristop v stanovsko organizacijo. Tov. upravitelji se naprošajo, da takoj (še pred občnim zborom) sporoče imena na šoli nameščenega učiteljstva, s podatki glede članstva. — K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO V NOVEM MESTU je imelo svoj občni zbor v soboto, dne 21. oktobra 1939., popoldne v šoli v Novem mestu. Navzočih je bilo 50 članov, t. j. 52 %.

Po otvoritvi je predsednik tov. Marinč pozdravil navzoče, posebno novega šol. nadzornika tov. Žukovca Franca, in novoprispive tovariše in tovarišice. Spomnil se je pete obletnice smrti blagopokojnega kralja Aleksandra in umrlih tovarišev. Njihov spomin so navzoči počastili s trikratnim »Slava!« Predlagal je, da pošlje društvo tov. Liliji čestitke za 60 letnico. Prečital je edino predlagano kandidatno listo in izjavil, da se bodo vršile volitve ob pol 11. uri.

Banovinske skupščine se ni udeležil nobeden od uradnih zastopnikov našega društva, ker so pooblastila prekasno dospela delegatom v roke.

O državni skupščini je poročal tov. Jurčec. Podal je splošen potek in uspeh skupščine ter vtise iz razgovorov s srbskimi in hrvaškimi tovariši. Po raznih kritičnih pripombah je tov. Spindler izrazil željo, da naj se v bodoče centralni odbor JUU odločneje zavzame za vse materialne in pravne pravice učiteljstva.

Sledila so poročila vseh društvenih funkcionarjev. Na predlog nadzornega odbora je bila dana upravnemu odboru soglasno razrešnica.

Predstavljenemu bivšemu predsedniku tov. Menardu bo poslana zahvala za njegovo delo.

Volitve: Predložena je bila le ena kandidatna lista, ki je bila izvoljena soglasno. Upravni odbor se je naslednje konstituiral: predsednik Hofbek Edo, podpredsednica Kos Jožica, tajnik Perpar Vekoslav, blagajničarka Krapš Zdenka, člani: Šlibar Martin, Jurček Ivan in Spindler Dušan. V nadzorni odbor so bili izvoljeni: predsednik Tavš Gabrijel, Srpan Ana in Perko Vera.

Pri slučajnostih je tov. Koželj poročal, da se je za ustanove zvišala članarina SSM na din 40.— K temu je postavilo članstvo zahtevo, da naj izdaja SSM v bodoče dela, ki bodo služila praktičnemu šolskemu delu in ki bodo črpala snov iz življenja našega naroda.

Prihodnje zborovanje, na katerem se bo določil natančen delovni program za to poslovno leto, bo v decembru.

Hofbek Edo, Perpar Vekoslav, t. č. predsednik, t. č. tajnik.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LOGATEC je imelo svoj redni občni zbor dne 21. oktobra 1939. v ljudski šoli na Rakeku. Navzočih 38; to je 40 %.

Tov. predsednik je pri otvoritvi pozdravil vse navzoče, imenom pa sres. načelnika g. Malešiča in šolskega nadzornika g. M. Miškuza.

Uvodoma obrazloži potek volitev, sporoči, da je trenutno vložena samo ena lista ter odredi čas volitev.

Sledila so poročila društvenih funkcionarjev ter gospodarskega referenta. Vsa poročila so bila vestno in temeljito podana, tako da smo dobili točno sliko trolejnega dela društva in sedanjega odbora.

Zanimivi sta bili poročila o banovinski in državni skupščini. O prvi je poročal tov. Jože Suštaršič, o drugi tov. predsednik Val. Doljak. Iz obeh poročil je bil podan najprej kronološki potek skupščin, nato pa posamezne slike, iz katerih je bilo možno vsaj delno presoditi tipične dogodke, zlasti za časa državne skupščine v Banja Luki. Poročili sta bili sprejeti z odobravanjem in soglasno.

Vložena je bila samo ena lista. Točno ob 11. uri otvori tov. predsednik volilni postopek. Na splošno željo in na predlog tov. Štravs so se vršile volitve z aklimacijjo. Soglasno izvoljeni odbor je: Nosilec liste Jože Suštaršič, dalje Štravs Karel, Sartori Milan, Novljan Stanko, Hrastnik Rado, Modic Alojzija, Doljak Valentin. Namestniki: Kristen Jože, Dernač Vladimir, Oražem Angela. Nadzorni odbor: Kenič Andrej, Volk Viktor, Modic Marija; namestnika: Bezeljak Marija, Dolenc Matilda. Finančni odbor: Sartori Milan, Štravs Karel, Vončina Jože, nam. Kobal Josipina. Stanovsko častno razsodišče: Suštaršič Jože, Dolgan Jože, Jelinčič Ciril; st. čl.: Doljak Valentin, Hrastnik Rado; nam.: Justin Ciril, Dežela Davorinka, Sekr.: Novljan Stanko. Predlagatelj liste je bil tov. Kenič Andrej, vseh podpisnikov je bilo 9.

Pri slučajnostih je bila sprejeta soglasno o C. Jelinčiča predlagana resolucija, v kateri se poziva vodstvo organizacije, da z vsemi zakonitimi sredstvi doseže realizacijo naših življenjskih zahtev po zakonitvi stalnosti, razpis vseh službenih mest, izboljšanje materialnega položaja ter da se končno uredi vprašanje naših dnevničarjev in kontraktualnih tovarišev.

Doljak Valjentin, preds. Hrastnik Rado, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUTOMER se je 21. oktobra t. l. zbralo k občnemu zboru v Gornji Radgoni.

Pred pričetkom zborovanja je bila vložena le ena kandidacijska lista, nakar je tov. Mavrič otvoril zborovanje s pozdravom navzočim. Članstvu je predstavil vladnega zastopnika g. Vetrovca. Toplo je pozdravil starost našega članstva tov. Zaherla iz Ljutomera, ki

praznuje vprav letos 50 letnico vstopa v vrsto združenja, ki je bil vedno agilen in najboljši tovariš in ki nas tudi po upokojitvi še mnogokrat obišče. Dobrodošlico je zaklical novodošlemu članstvu, zlasti novincem, ki jih je posebno vesel, saj se pomlajajo z njimi naše vrste. Poslovil se je končno od premeščenih, nakar je prešel na dnevni red.

Pri situacijskem poročilu je omenil tov. Mavrič odločilne svetovne, zunanje in notranje politične dogodke, potem pa je govoril o delu našega društva v preteklem letu. Zbirali smo se k zborovanju in reševali sebe in svoje odnose do obstoječih razmer. Udeležili smo se Ciril-Metodove skupščine v Ljutomeru, udeležili se manifestacijskega zborovanja v Ptuj. Odsek učiteljic pa je priredil akademijo v prid revne dece z naših grap in vrhov, ki je prav lepo uspela, za kar zaslužijo zahvalo zlasti tov. Irma Potočnikova in Ljutomerski tovariši. Sledilo je poročilo tov. Kocbeka o banovinski in glavni skupščini. Podal nam ga je izčrpno in povedal nam je marsikaj.

Ob 11. uri so se vršile volitve. Lista, ki je bila vložena, je bila sprejeta soglasno z vzklikom. Ker našega dosedanjega, dolgoletnega predsednika, tov. Mavriča kot upokojenca nismo smeli več voliti, si je članstvo izbralo za predsednika tov. Ljudevita Ivanjšiča. Tov. Mavrič se mu je zahvalil, da je kandidaturu končno le sprejel ter želel njemu in odboru mnogo uspehov.

Sledila so poročila društvenih funkcionarjev, od katerih je blagajniško pokazalo še nekaj prebitka. V imenu nadzornega odbora se je tov. Mikl zahvalil funkcionarjem za delo in predlagal razrešnico. Sestavil se je še proračun za leto 1939/40., po katerem ostane članarina ista, to je 17 din mesečno.

Ob koncu pa še slovo! Tov. Mavriču je veljalo, ki je vodil društvo skozi 20 let, vzorno, po vedno jasno začrtani poti, brezkompromisno! Bilo je skromno pa prisrčno slovo. Topla hvala! In mal spomin s simbolom, ki je zanj živel. Želimo, da ostane še dolgo med nami, najboljši tovariš med najboljšimi!

Po zborovanju se je konstituiral novi odbor, ki ga sestavljajo: Ivanjšič, Stopar, Jordan, Roškar, Kocbek, Potočnikova, Resman, Nemeč, Regoršek, Dobaja; nadzorni odbor: Mikl, Horvatič, Brumnova, Zeilhofer, Prelogova.

K. Maurič, preds. M. Burjeva, tajnika.

+ JUU SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA - VZHODNI DEL je imelo svoj redni občni zbor dne 14. oktobra 1939. ob 9. uri v magistratni dvorani v Ljubljani.

Od 80 vpisanih članov je bilo navzočih 54, t. j. 67 %.

Predsednik tov. Kosin je pozdravil navzoče ter opisal težkoče, ki jih je imelo društvo pri svojem delovanju. Obžaloval je mlačnost nekaterih članov, ki se ne udeležujejo stanovskih zborovanj, niti ne plačujejo v redu članarine. Tovariši, ki se ne zaveda svojih članskih dolžnosti, je bolje, da ga ni med nami.

S toplimi besedami se je spominjal nenadoma umrlega tovariša Znidaršiča Rudolfa. Zadnjikrat je bil v naši sredini, ko smo lani junija zadnjič zborovali na Vrhniki in imel zanimivo predavanje o morali. Nihče od nas ni slutil, da ga vidimo in poslušamo zadnjič. Bil je prežet narodne zavesti, poln idealov in iskren tovariš, ki ni poznal počitka. Sređi dela nam ga je ugrabila neizprosna smrt. Njegov spomin smo počastili z enominutnim molkom.

Tajniško poročilo o delovanju društva v preteklem letu je podal tov. Čuk. Udeležba na zborovanjih je bila 54—63%. Je nekaj članov, ki se niso udeležili niti enega zborovanja, kar je vse graje vredno. Zato je v bodoče želeli več stanovske samozavesti in delavnosti, ki naj se pokaže tako, da bo vsaj udeležba zborovanj polnoštevilna.

Blagajničarka tov. J. Likarjeva je podala izčrpno blagajniško poročilo. Dasiravno društvo nima dolga, je še nekaj malomarnih članov, ki nimajo v redu članarine. Tudi je še nekaj dolžnikov, celo iz prejšnjih let. Nekateri člani ne javijo pravilno svojega izstopa iz društva. V bodoče naj vsak član javi svoj izstop pismeno tov. blagajničarki.

Da se omeji neredno plačevanje članarine, je bil soglasno sprejet sledeči sklep:

Članarina se mora plačevati redno mesečno. Kdor je tri mesece v zaostanku, se po prvem neodzvanem opominu črta kot član.

Tov. Skubic poda poročilo nadzornega odbora, ter poudari, da je delo blagajničarke v vzornem redu ter predlaga razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Tov. Lulik je podal poročilo o banovinski in državni skupščini. Njegovemu izčrpnemu in vsestransko zanimivemu poročilu so navzoči pazno sledili in ga sprejeli brez debate.

Sledile so volitve. Vložena je bila samo ena lista in sprejeta z večino glasov. Izvoljen je bil sledeči odbor. Upravni odbor: Završan Franja, Kosin Mirko, Lulik Avgust, Likar Jela, Podbevšek Stefanija, Semlič Danica in Čuk Franjo. Namestniki: Ivančič Albert, Skubic Jakob, Sežun Mara. Nadzorni odbor: Colnar Tončka, Cerut Silvester, Pehani Marija. Namestniki: Weber Alojz, Gaspari Stefanija. Finančni odbor: Kuljiš, Vilar, Primožič. Stanovsko častno razsodišče: Lavričeva, Cerut, Završanova. Stalna člana častnega razsodišča: Stiene, Skubic.

Po zborovanju se je novoizvoljeni odbor takoj konstituiral sledeče: predsednica Završan Franja, podpredsednik Lulik Avgust, tajnica Podbevšek Stefanija, blagajničarka Likar Jela.

Završanova, preds. Franjo Čuk, zapisnikar.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO V LENDAVI je imelo svoj občni zbor 21. oktobra 1939. v Lendavi.

Zaradi slabega vremena se je udeležila le polovica članov.

Tov. predsednik je otvoril zborovanje, pozdravil navzoče in ugotovil sklepčnost z ozirom na volitve novega odbora, ki so 5. točka dnevnega reda.

Nadalje poroča o banovinski in banjaluški skupščini. Članstvo sprejme z ozirom na njo resolucijo: »Izvršni odbor vodstva naše organizacije naj se bolj energično zavzame za naše interese.«

Tov. tajnik, skupno z blagajnikom, ugotovi polnopravne člane, ki smejo voliti.

Tov. blagajnik poroča o našem finančnem stanju, ki je slabo zaradi nerednega plačevanja članarine.

Poročilo nadzornega odbora: Nadzorni odbor predlaga celotnemu odboru razrešnico, katero članstvo sprejme.

Volitve novega odbora: Vložena je bila samo ena kandidatna lista. Proti njej ni glasoval nihče. Nekaj članov se je vzdržalo glasovanja.

Konstituiranje novega odbora: Babič Jožko, predsednik, Petovar Milena, podpredsednica, Kovač Marija, tajnica, Skrbnič Franja, blagajničarka, Mlekuž Franc, Nachtigal Gizela, Novak Pavla, odborniki.

Nadzorni odbor: Wölle Rudolf, Malič Justina in Petrič Ida.

Delovni program: Obmejni odsek bo proučeval izseljeništvu in nacionalne probleme Prekmurja. Odsek učiteljic se zavzame za zbliznanje učiteljice kmečki materi. Natančen program si odsek še ni izdelal.

Posvetovalnica: Vodil jo bo tov. Mlekuž Franc. Tov. Petovar Milena je prevzela referat za predavanja.

Prihodnje zborovanje bo sredi novembra. Babič Jožko, preds. Kovač Marija, tajnika.

Novosti na knjižnem trgu

—k Miroslav Adlešič: Naravoznanstvo in svetovni nazor. V »Kosmosu«, zbirki »Ljudnoznanstvenih in gospodarskih spisov«, je izdala Jugoslovanska knjigarna novo delo, ki že s svojim naslovom vzbuja pozornost. Zakaj tak naslov in kak namen ima knjiga, nam bo morda jasno, če citiramo prvi odstavek predgovora, ki pravi: »Pobuda pričujočemu spisu so bila predavanja v našem radiu in predavanja v Prirodoslovnem društvu: »Izkustva in hipoteze v sodobnem naravoznanstvu«. Namen teh predavanj je bil poleg orisa poti in dožnanj modernega naravoznanstva zlasti rešitev vprašanja: v koliko more in sme na urejevanju in množitvi izkustev sloneče naravoznanstvo prispevati k pogledom na svet. — V knjigi sami pa so vse trditve, ki bi utegnile morda vzbuditi videz samovoljnosti, spopolnjene s pojasnjujočimi opombami ali podkrepljene z navedki naravoslovcem.«

Delo, ki obsega nad 200 strani, ima sledečo vsebino: Naravoslovec in njegovo delo. — Relativnostna teorija. — Razgledi v svetu atoma. — Naravni zakoni in vzročnost. — Naravoznanstvo in svetovni nazor. — Naravoznanstvo in tehnika. — Razgledi in zaključek.

Že iz navedbe vsebine je razvidno, da obravnava mnogo tega, kar je pri nas Slovenčih kot prvi obdelal v obsežnejšem delu dr. Vidmar v svoji knjigi »Moj pogled na svet«. Seveda se Adlešičevo delo »Naravoznanstvo in svetovni nazor« bistveno razlikuje od Vidmarjevega in prav zato predstavlja spopolnjen začetek literature. Cena v platno vezani knjigi je 100 din.

—k Joža Lovrenčič: Šolar iz Trente. Ep iz XVI. stoletja. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1939. Strani 248. Cena broširanemu izvodu — izdaji za dijake 28 din. Avtor Šolarja iz Trente je na zelo spreten način uporabil pravljico o šolarju, ki se je hudiču zapisal in jo spremenil v krasen ep, v katerem v najlepši obliki ovekoveči gornjo dolino reke Soče: Opíše Trento, ki jo omenja že Baumbach v Zlatorogu, nadalje Bovec in Kobarid kakor tudi pot do Čedad. Knjiga je opremljena z bogatimi in tudi zanimivimi opombami, tako s krajevnimi kakor tudi zgodovinskimi podatki in je tudi v tem delu precej zanimiva. — S to knjigo je zopet opisan del naše zaslužnjene domovine. Morda spada prav ta kot z izvirom bistre Soče med najzanimivejše predele one zemlje, ki smo jo zgubili in je zato »Šolar iz Trente« za »Kaplano Čadrmahom« zopet lep prispevek k obogatitvi one literature, ki opisuje našo zaslužnjeno domovino.

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

Cenjenemu učiteljstvu se priporoča

TEKAVEC FRANC

KROJAČ ZA DAME IN GOSPODE

Fina izdelava po najnovejših krojih in po zmernih cenah

LJUBLJANA — POLJANSKA CESTA 12